

Keuruun kansalaisopisto

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2026-2028

Hyväksytty opistolautakunnassa 20.11.2025 § 44

KEURUUN
kansalaisopisto
Keuruu | Multia | Petäjävesi

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto.....	2
2.	Lainsäädäntö.....	2
3.	Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	3
3.1.	Alueellinen tasa-arvo	3
3.2	Syrjintä ja esteettömyys	3
3.3	Opetuksen sisältö	4
3.4	Osallistaminen	4
3.5	Sitoutumattomuus.....	4
3.6	Sukupuolineutraalius	4
3.7	Tiedotus	4
4.	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteiden toteutuminen kurssipalautekyselyjen perusteella	5
	Alueellinen tasa-arvo.....	5
	Syrjintä ja esteettömyys	5
	Opetuksen sisältö.....	5
	Osallistaminen	5
	Tiedotus:.....	5
5.	Arviointi.....	5
	LÄHTEET	6

1. Johdanto

Tasa-arvolain tarkoitus on sukupuolten tasa-arvon parantaminen, sukupuoleen perustuvan syrjinnän estäminen ja naisten aseman parantaminen erityisesti työelämässä. Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä kaiklaisilla perusteilla.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädäntö velvoittaa oppilaitoksia laatimaan suunnitelmia toimenpiteistä yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi. Velvoite koskee kaikkea lakiin perustuvaa opetusta ja koulutusta.

Keuruun kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos. Laki vapaasta sivistystyöstä määrittää, että vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Tasa-arvo on siis jo sisäänrakennettuna kansalaisopistotoiminnan perusajatuksessa.

Keuruun kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen pohjautuu opiston päätoimisen henkilökunnan käsittelyyn ja keväällä 2025 opiskelijoille tehtyjen kurssipalautekyselyjen vastauksiin.

Keuruun kansalaisopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on laadittu koskemaan vuosia 2026-2028. Suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

2. Lainsäädäntö

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) tuli voimaan 1.1.2015. Lain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää.

Yhdenvertaisuuslaissa syrjintäperusteet ovat

- ikä
- alkuperä
- kansalaisuus
- kieli
- uskonto
- vakaumus
- mielipide
- poliittinen toiminta
- ammattiyhdistystoiminta
- perhesuhteet
- terveydentila
- vammaisuus
- seksuaalinen suuntautuminen
- muu henkilöön liittyvä syy

Yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, työsuojeluviranomaiset sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta.

Tasa-arvolain osittaisuudistus (1329/2014) tuli voimaan samanaikaisesti uuden yhdenvertaisuuslain kanssa. Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää su-

kupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Lisäksi muut lait, esimerkiksi työsopimuslaki ja työturvallisuuslaki, sisältävät häirintään, tasapuoliseen kohteluun ja syrjintäkieltoon liittyviä määräyksiä.

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998): Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaan sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

3. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

3.1. Alueellinen tasa-arvo

Keuruun kansalaisopiston toimialueena ovat Keuruun kaupunki sekä Multian ja Petäjäveden kunnat. Opisto järjestää monipuolisia ja laadukkaita koulutuspalveluja näiden kolmen kunnan asukkaille. Opisto järjestää osallistumismahdollisuuksia koulutukseen sekä taajamissa että haja-asutusalueen kyläkunnilla, mikä parantaa alueellista tasa-arvoa.

Keuruu opistolautakunta päättää kansalaisopiston kurssien minimiosallistujamääristä. Kurssien vaadittu minimiosallistujamäärä on Keuruun keskustan ulkopuolella toimivilla kursseilla pienempi kuin Keuruun keskustaajaman kursseilla. Kurssien minimiosallistujamäärän mitoituksella voidaan vaikuttaa alueellisen tasa-arvon toteutumiseen.

3.2 Syrjintä ja esteettömyys

Käyttäytymisen jokaista kansalaisopiston työntekijää ja opiskelijaa kohtaan tulee olla asiallista, ystävällistä ja kunnioittavaa. Sukupuoleen perustuvaa häirintää tai seksuaalista ahdistelua ei kansalaisopiston toiminnassa suvaita. Kansalaisopisto puuttuu asiaan, jos on syytä epäillä sukupuolista häirintää, epäasiallista käytöstä tai syrjintää.

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998, 7 §) edellyttää, että oppilaitokset suorittavat opetuksen arviointia. Keuruun kansalaisopisto kerää kurssipalautetta vuosittain opetuksen eri osa-alueilta siten, että kaikki opetusaineet tulevat palautekyselyn piiriin säännöllisin väliajoin. Kurssipalautteeseen vastataan nimettömästi, mikä helpottaa mahdollisen epäasiallisen kohtelun esiin tuomista.

Kansalaisopiston opetus pyritään järjestämään mahdollisimman esteettömästi. Esteettömyydessä on huomioitava opetustilojen lisäksi myös mm. näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat. Opetuksessa huomioidaan myös hygienia ja tuoksuyliherkkyys. Kansalaisopistolla ei ole omia toimitiloja, vaan opetusta järjestetään muiden toimijoiden tiloissa. Tämän vuoksi opetustilojen osalta ei välttämättä saavuteta täydellistä esteettömyyttä. Alueellisen tasa-arvon turvaamiseksi joudutaan tilojen suhteen käyttämään tapauskohtaista harkintaa.

Kursseille on mahdollista ilmoittautua sekä puhelimitse että verkkopalvelussa ja myös henkilökohtaisesti. Opinto-ohjelma julkaistaan verkkosivuilla ja sen painettua versiota on noudettavissa kuntien omissa noutopisteissä, lähinnä kirjastoissa, Keuruulla, Multialla ja Petäjävedellä. Kansalaisopiston kurssimaksun voi maksaa joko verkkomaksuna, e-laskulla tai perinteisellä paperilaskulla, joten osallistuminen ei edellytä digitaitojen hallintaa.

3.3 Opetuksen sisältö

Kansalaisopisto tarjoaa vapaata sivistystyötä koskevan lain mukaisesti elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta monipuolisesti muun muassa eri taiteenalojen, kädentaitojen, liikunnan ja kieltenopiskelun osa-alueilla.

Koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen yhteisöllisyys ja osallisuus.

Kansalaisopiston opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa kurssitarjontaan asiakastoi-
vein.

Koulutuksen hinta vaikuttaa ihmisten mahdollisuuteen osallistua kansalaisopiston kursseille. Laissa vapaasta sivistystyöstä (632/1998, 24 §) todetaan, että opetuksesta voidaan periä kohtuullisia maksuja. Maltillinen hinnoittelu parantaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Opiston toimialueen väestössä korostuu eläkeläisten osuus, mikä vaikuttaa myös opetustarjontaan. On tärkeää huomioida alueen asukkaiden tulotaso ja maksukyky, jotta kansalaisopiston palvelut ovat aidosti saavutettavia.

Opetushallitukselta on vuosittain haettavissa opintoseteliavustusta, mikä osaltaan parantaa alueen asukkaiden yhdenvertaisuutta. Opintoseteliavustuksella voidaan alentaa tai poistaa kurssimaksuja esimerkiksi työttömiltä, maahanmuuttajilta ja eläkeläisiltä.

3.4 Osallistaminen

Kansalaisopiston kurssitarjonta laaditaan opiskelijoita kuunnellen. Vuosittain tehtävät palautekyselyt toteutetaan anonymisti, jolloin kurssilaisilla on mahdollisuus antaa palautetta avoimesti. Tämän lisäksi opisto ottaa palautetta ja kurssitoiveita vastaan puhelimitse, sähköpostitse, verkkosivujen kautta ja kasvokkain ympäri vuoden.

3.5 Sitoutumattomuus

Keuruun kansalaisopiston toiminta on poliittisesti, aatteellisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta. Kansalaisopistotoiminnassa voidaan käsitellä yhteiskunnallisia asioita, mutta toimintaa ohjaavat tasapuolisuus ja yhdenvertaisuus.

3.6 Sukupuolineutraalius

Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän tavoitteellinen ja suunnitelmallinen ennaltaehkäisy koskee myös oppilaitoksia ja niiden tasa-arvosuunnittelua. Kansalaisopisto rohkaisee henkilöstöä ja opiskelijoita välttämään sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-
odotuksia. Lähtökohtaisesti kansalaisopiston opetus on avointa kaikille sukupuolesta riippumatta. Sukupuoleen perustuvaa häirintää tai syrjintää ei kansalaisopiston toiminnassa suvaita.

3.7 Tiedotus

Tiedotus ja tiedonkulku ovat tärkeitä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä tekijöitä. Henkilöstön ja opiskelijoiden kaikilla tasoilla tulee saada tietoa heitä koskevista asioista ja suunnitteilla olevista asioista. Kansalaisopisto käyttää viestinnässään monipuolisesti

tiedotuskanavia ja huolehtii siitä, että tarpeellinen tieto tavoittaa myös sähköisten kanavien ulottumattomissa olevat opiskelijat ja työntekijät.

4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteiden toteutuminen kurssipalautekyselyjen perusteella

Kevään 2025 kurssipalautteiden mukaan kursseilla tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Alueellinen tasa-arvo

Liikuntaryhmien kohdalla kiiteltiin "oman kylän jumppia". Ryhmien minimikokoon toivottiin joustavuutta harvaan asutuilla alueilla ainakin kurssin aloituskerran kohdalle, ettei se olisi kurssin käynnistymisen kannalta ratkaiseva.

Syrjintä ja esteettömyys

Tyytyväisyyttä koettiin siitä, että kursseille ei ole ikärajoja ja myös pitkäaikaissairaana oli mahdollista osallistua. Kurssitiloihin ja niiden sijaintiin oltiin pääosin tyytyväisiä. Opiskelijoiden tasapuolinen huomioiminen toteutui erittäin hyvin ja lähes kaikki olivat kokeneet itsensä tervetulleiksi ryhmiin. Jatkossa toivottiin suurempaa huomiota hajusteettomuuteen.

Opetuksen sisältö

Palautteissa kiiteltiin kurssien monipuolisuutta, opettajien taitoa sekä yksilöllistää opetusta opiskelijan tarpeen mukaan että antaa liikunnassa erilaisia suoritustapoja kunkin kunnan mukaan. Maksuja pidettiin hinnankorotusten jälkeenkin melko kohtuullisina.

Osallistaminen

Palautekyselyt toteutetaan vuosittain anonymisti Hellewi-järjestelmän kautta. Keväällä 2025 kyselyjä tehtiin liikunta-, tanssi-, kieli-, tietotekniikkakursseille ja musiikin yksilö-opetuksen opiskelijoille. Kyselyvastauksissa tuli esiin myös useita uusia kurssitoiveita seuraavalle kaudelle.

Tiedotus

Joissain ryhmissä ilmoitus perutusta tunnista oli tullut liian myöhään. Tällöin on ollut kyse juuri ennen kurssikokoukseen ilmenneestä opettajan äkillisestä sairastumisesta.

5. Arviointi

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittymistä ja siihen liittyviä toimenpiteitä arvioidaan vuosittain henkilökuntakokouksissa itsearvioinnin ja opiskelijoille tehtävien palautekyselyjen pohjalta.

Mikäli toimenpiteiden vaikuttavuus todetaan heikoksi, tai toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, on suunnitelmaa syytä korjata ja päivittää. Suunnitelman tekeminen ei tarkoita, että kaikki haasteet voitaisiin ratkaista kerralla. Kehitys tapahtuu askel askeleelta ja oleellista on, että yhdenvertaisuutta estävät haasteet on tiedostettu ja niihin pyritään vaikuttamaan. (Yhdenvertaisuus.fi)

Toimenpiteitä arvioitaessa voidaan tarkastella, ovatko toimenpiteet olleet riittävän tehokkaita ja mistä johtuu, mikäli tuloksia ei ole saavutettu. Käytännössä arviointi on luontevinta tehdä tasa-arvosuunnitelman päivityksen yhteydessä ja arviointi voi samalla toimia pohjana uusien toimenpiteiden valmistelulle. Jos tasa-arvosuunnitelma on laadittu kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi, toimenpiteiden toteutumista kannattaa seurata vuosittain. (Tasa-arvo.fi)

LÄHTEET

- Tasa-arvolaki 609/1986 ja sen osittainen uudistus 1329/2014
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014
- Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998
- Opetushallituksen materiaalit vapaan sivistystyön oppilaitoksille
<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelu-vapaan-sivistystyon-oppilaitoksissa>
- Hankasalmen kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2024-2027
- Lapuan kansalaisopiston ja taidekoulun toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2024-2026
- tasa-arvo.fi
- yhdenvertaisuus.fi